A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2009. szeptember 10.*

A C-199/08. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (Ausztria) a Bírósághoz 2008. május 15-én érkezett, 2008. április 23-i határozatával terjesztett elő az előtte

Erhard Eschig

és

az **UNIQA Sachversicherung AG**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, P. Kūris és C. Toader (előadó) bírák,

* Az eljárás nyelve: német.

főtanácsnok: V. Trstenjak,
hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. március 11-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– E. Eschig képviseletében E. Salpius Rechtsanwalt,

– az UNIQA Sachversicherung AG képviseletében M. Paar Rechtsanwalt,

– az osztrák kormány képviseletében C. Pesendorfer és J. Bauer, meghatalmazotti minőségben

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében N. Yerrell és G. Braun, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2009. május 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a jogvédelmi biztosítással kapcsolatos törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1987. június 22-i 87/344/EGK tanácsi irányelv (HL L 185., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 187. o.) 4. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet az E. Eschig és az UNIQA Sachversicherung AG biztosítótársaság (a továbbiakban: UNIQA) közötti jogvita keretében terjesztették elő, bizonyos ügyvédi költségek fedezete és a jogvédelmi biztosítási szerződés általános feltételeiben található egyik kikötés érvényessége tárgyában, amely kikötés feljogosítja a biztosítót, hogy a teljesítését az általa kiválasztott jogi képviselők útján mintaperek folytatására vagy adott esetben csoportos keresetekre vagy a csoportos érdekérvényesítés más formáira korlátozza, ha több biztosított érdekei azonos vagy hasonló ok alapján ugyanazon ellenfelek ellen irányulnak.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A 87/344 irányelv tizenegyedik és tizenkettedik preambulumbekezdése a következőképpen fogalmaz:

„mivel a jogvédelmi biztosítási fedezettel rendelkező személy érdeke azt jelenti, hogy a biztosított személynek képesnek kell lennie ügyvédet, vagy a nemzeti jog szerint megfelelő szakképesítéssel rendelkező egyéb személyt választania bármely vizsgálat vagy bírósági eljárás esetén és bármikor, ha érdekütközés lép fel;

mivel a tagállamok számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy mentesítsék a biztosítóintézeteket az alól a kötelezettség alól, hogy a biztosított személy számára lehetővé tegyék a szabad ügyvédválasztást, amennyiben a jogvédelmi biztosítás olyan ügyekre korlátozódik, amelyek közúti járművek használatával összefüggésben e tagállamok területén keletkeznek, és ha egyéb korlátozások érvényesülnek.”

4 A 87/344 irányelv 3. cikke ekként rendelkezik:

„(1) A jogvédelmi fedezet az egyéb biztosítási ágazatoktól elkülönített szerződés tárgyát képezi, vagy a szerződés különálló része foglalkozik vele, amelyben a jogvédelmi fedezet jellegét és, amennyiben a tagállam úgy kívánja, a vonatkozó biztosítási díj összegét meg kell határozni.

(2) Minden tagállam megteszi a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a területükön létrehozott biztosítóintézetek az adott tagállam által előírt választási lehetőséggel összhangban, vagy ha ezt a tagállam elfogadja, saját elhatározásuk alapján, a következő, vagylagos megoldások legalább egyikét alkalmazzák:

a) a biztosítóintézet biztosítja, hogy a jogvédelemmel kapcsolatos kárigények kezelésével, vagy az ezekhez kapcsolódó jogi tanácsadással foglalkozó egyetlen alkalmazottja se folytasson egyidejűleg hasonló tevékenységet:

   – egy másik, általa művelt ágazatban, ha a biztosítóintézet kompozit biztosító,

   – egy másik biztosítóintézetnél, amely pénzügyi, kereskedelmi vagy igazgatási kapcsolatban van az első biztosítóintézettel, és a 73/239/EGK irányelvben meghatározott egyéb biztosítási ágazatok közül egyet vagy többet művel, tekintet nélkül arra, hogy az első biztosítóintézet kompozit vagy szakosodott biztosító;

b) a biztosítóintézet a jogvédelmi biztosítás kárigényeinek kezelését egy különálló jogi személyiségű biztosítóintézetre bízza. Ezt a biztosítóintézetet az első bekezdésben említett önálló szerződésben vagy önálló részben meg kell nevezni. Amennyiben a különálló jogi személyiségű biztosítóintézetnek kapcsolata van olyan biztosítóintézettel, amely a 73/239/EGK irányelv mellékletének A. pontjában említett egyéb biztosítási ágazatok közül egyet vagy többet biztosít, a biztosítóintézetnek azok az alkalmazottai, akik érintettek a kárigények kezelésében vagy az ezzel kapcsolatos jogi tanácsadásban, egyidejűleg nem folytathatják ugyanazt vagy hasonló tevékenységet a másik biztosítóintézetben. Ezen túlmenően a tagállamok ugyanilyen követelményeket írhatnak elő az ügyvezetés tagjaira is;

c) a szerződésben a biztosítóintézet megadja a biztosított személy számára a jogot arra, hogy érdekei védelmét attól a pillanattól kezdődően, hogy a szerződés

értelmében követelést támaszthat biztosítójával szemben, a saját maga által kiválasztott ügyvédre, vagy amennyiben ezt a nemzeti jogszabályok megengedik, bármely más megfelelő szakképzettségű személyre bízza.

(3) Akármelyik megoldást is alkalmazzák, a jogi költségekre biztosítási fedezettel rendelkező személyek érdekét azonos módon védettnek kell tekinteni ennek az irányelvnek a keretében.”

5 A 87/344 irányelv 4. cikke ekként fogalmaz:

„(1) A jogvédelmi biztosítási szerződés kifejezett módon elismeri, hogy:

a) amikor ügyvédet vagy a nemzeti jogszabályok értelmében megfelelő szakképzettséggel bíró egyéb személyt vesznek igénybe a biztosított személy érdekeinek védelme, képviselete vagy szolgálata érdekében valamely vizsgálatban vagy eljárásban, a biztosított személy szabadon választhatja ki a kérdéses ügyvédet vagy egyéb személyt;

b) a biztosított személy szabadon választhat ügyvédet, vagy elhatározása szerint, és amennyiben a nemzeti jogszabályok azt lehetővé teszik, bármely más megfelelő szakképzettséggel bíró személyt érdekei szolgálatára, érdekütközés esetén.

(2) Ügyvéd minden olyan személy, aki az ügyvédi szolgáltatásnyújtás szabadsága tényleges gyakorlásának elősegítéséről szóló, 1977. március 22-i 77/249/EGK tanácsi irányelvben meghatározott valamelyik elnevezéssel jogosult szakmai tevékenységének folytatására.”

6 A 87/344 irányelv 5. cikke előírja:

„(1) Valamennyi tagállam mentességet adhat a 4. cikk (1) bekezdésének alkalmazása alól a jogvédelmi biztosításra vonatkozóan, amennyiben az alábbi feltételek mindegyike teljesül:

a) a biztosítás olyan esetekre korlátozódik, amelyek az érintett tagállam területén közúti járművek használatából erednek;

b) a biztosítás valamely közúti járművel kapcsolatos baleset vagy annak meghibásodása esetén nyújtandó segítségre vonatkozó szerződéshez kapcsolódik;

c) sem a jogvédelmi biztosítást nyújtó, sem a segítségnyújtásra fedezetet nyújtó biztosító nem biztosít semmilyen felelősségbiztosítási ágazatot;

d) intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy a jogvitában érdekelt mindkét fél számára biztosított jogi tanácsadást és képviseletet teljes mértékben független ügyvédek lássák el, amennyiben a felek jogvédelmi biztosítását ugyanaz a biztosító nyújtja.

(2) A tagállam által az (1) bekezdés szerint egy biztosítóintézetnek nyújtott mentesség nem érinti a 3. cikk (2) bekezdésének alkalmazását.”

7 A 87/344 irányelv 6. cikke ekként rendelkezik:

„A tagállamok minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítására, hogy a nemzeti jogszabályok által biztosított bírósághoz fordulás jogának sérelme nélkül, választott bíráskodásról vagy egyéb, a pártatlanság hasonló garanciáit nyújtó eljárásról gondoskodjanak, amelynek keretében, ha véleménykülönbség keletkezik a jogvédelmi biztosítást nyújtó fél és a biztosított között, döntés születhessen a vita rendezését célzó eljárásról.

A biztosítási szerződésben említést kell tenni arról, hogy a biztosított személynek joga van ilyen eljárás igénybevételére.”

8 A 87/344 irányelv 7. cikke így fogalmaz:

„Bármikor, ha érdekütközés keletkezik, vagy véleménykülönbség támad a vita rendezését illetően, a jogvédelmi biztosítást nyújtó biztosító, vagy amennyiben szükséges, a kárrendező iroda tájékoztatja a biztosított személyt:

– a 4. cikkben említett jogról,

– arról a lehetőségről, hogy igénybe veheti a 6. cikkben említett eljárást.”

A nemzeti szabályozás

9 A jogvédelmi biztosított által a jogi képviselő szabad kiválasztására vonatkozó szabályt az 1993. február 11-i törvénnyel módosított, a biztosítási szerződésekről szóló 1958. december 2-i osztrák törvény (Versicherungsvertragsgesetz, a továbbiakban: VersVG) 158k. §-a írja elő, amelyet a 87/344 irányelv 4. cikkének átültetése céljából fogadtak el.

10 A VersVG 158k. §-a ekként rendelkezik:

„(1) A biztosítottnak joga van arra, hogy bírósági vagy közigazgatási eljárásban történő képviseletére szabadon válasszon hivatásszerűen felek képviseletével foglalkozó és arra jogosult személyt. Ezen túlmenően a biztosított jogi érdekei érvényesítése céljából szabadon választhat ügyvédet, ha a biztosítóval érdekütközésbe kerül.

(2) A biztosítási szerződésben kiköthető, hogy a biztosított bírósági vagy közigazgatási eljárásban történő képviseletére csak olyan képviseletre hivatásszerűen jogosult személyeket választhat, akik a lefolytatandó bírósági vagy közigazgatási eljárásra első fokon illetékességgel rendelkező bíróság vagy közigazgatási hatóság székhelyén rendelkeznek irodával. Abban az esetben, ha ezen a helyen nem található legalább négy ilyen személy, akik itt rendelkeznek irodával, a választás jogának ki kell terjednie az ezen elsőfokú bíróság illetékességi területén található személyekre, amely területen az érintett hatóság található.

(3) Az (1) bekezdés első mondata alapján a biztosított számára elismert szabad választás akkor alkalmazandó, ha a biztosított közigazgatási vagy bírósági eljárás keretében jogi tanácsadó segítségét igényli; az ugyanezen bekezdés második mondatában elismert jog érdekütközés bekövetkezése esetén gyakorolható. Ha a biztosítóintézet a kár kezelésével valamely más biztosítóintézetet bízott meg, a tájékoztatási kötelezettség ez utóbbi biztosítóintézetre is alkalmazandó.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11 Az osztrák állampolgárságú E. Eschig jogvédelmi biztosítási szerződést között az UNIQA-val, amelyben a jogvédelmi biztosítás általános feltételeinek (Allgemeine Bedingungen für die Rechtsschutz Versicherung, a továbbiakban: 1995. évi ARB) alkalmazásáról állapodtak meg.

12 Az 1995. évi ARB 6.7.3. cikke szerint:

„Amennyiben a jogi érdekei érvényesítése céljából egy vagy több biztosítási szerződés alapján több biztosított rendelkezik biztosítási fedezettel, és érdekeik azonos vagy hasonló ok alapján ugyanazon ellenfél/ellenfelek ellen irányulnak, a biztosító jogosult teljesítését először arra korlátozni, hogy a biztosítottak jogi érdekeinek peren kívüli érvényesítését és a szükséges próbaperek vitelét az általa kiválasztott jogi képviselők lássák el.

Ha vagy amikor a biztosítottak számára ezek az intézkedések nem biztosítanak megfelelő védelmet a jogaik – többek között a közelgő elévülés útján való – elvesztésével szemben, a biztosító ezenkívül átvállalja az általa kiválasztott jogi képviselők által indított csoportos keresetek vagy a peren kívüli és peres úton történő csoportos érdekérvényesítés más formáinak költségeit.”

13 E. Eschig, valamint több ezer másik befektető, amelyeknek egy része az UNIQA-nál rendelkezett jogvédelmi biztosítással, pénzt fektettek be az AMIS Financial Consulting AG és az AMIS Asset Management Investment Services AS befektetési vállalkozásoknál, amelyek ezt követően fizetésképtelenekké váltak.

14 E. Eschig a Salpius Rechtsanwalts GmbH ügyvédi irodát bízta meg a képviseletével számos eljárásban, így az említett társaságok felszámolási eljárásában, az e társaságok szerveivel szembeni büntetőeljárásban, valamint az Osztrák Köztársaság ellen indított eljárásban, amelynek a pénzpiacok felügyelete során elkövetett mulasztásait rója fel.

15 E. Eschig az UNIQA-tól annak megerősítését kérte, hogy az általa kiválasztott ügyvédek múltbeli és jövőbeli eljárásaira a jogvédelmi biztosítása alapján fedezettel rendelkezik.

16 Az UNIQA az 1995. évi ARB 6.7.3. cikkének rendelkezései alapján elutasította a kérelmet.

17 E. Eschig keresetet indított a Landesgericht Salzburg előtt elsősorban annak megállapítása iránt, hogy az UNIQA köteles E. Eschig ügyvédeinek a múltbeli és a jövőbeli eljárásokban való közreműködésének költségeit átvállalni, másodsorban annak megállapítása iránt, hogy az 1995. évi ARB 6.7.3. cikke érvénytelen, és így az nem képezi a jogvédelmi biztosítási szerződés részét.

18 Ez a bíróság elutasította a keresetet hangsúlyozva, hogy az 1995. évi ARB 6.7.3. cikke nem sérti a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének fényében értelmezett VersVG 158k. §-át, hanem ellenkezőleg kiegészíti azt, és megoldással szolgál a csoportos károk eseteire.

19 E. Eschig e határozattal szemben fellebbezéssel élt, amelyet az Oberlandesgericht Linz elutasított. A fellebbviteli bíróság többek között megállapította, hogy az 1995. évi ARB 6.7.3. cikkében szereplő megszorítás összhangban van a 87/344 irányelvvel.

20 Az Oberster Gerichsthof részéről, amelyhez az utóbbi határozattal szembeni felülvizsgálati kérelemmel fordultak, kérdés merül fel a 87/344 irányelv 4. cikkének értelmezésére vonatkozóan.

21 Egyrészt a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy E. Eschig mellett szól ezen irányelv 4. cikkének szó szerinti értelmezése és az a tény, hogy az irányelv 5. cikke a jogi képviselő szabad kiválasztásának elvétől egyetlen eltérést ír elő.

22 Másrészt az említett bíróság szerint a 4. cikk teleologikus értelmezése számos indokot tár fel arra vonatkozóan, hogy a biztosító jogosultsággal rendelkezzen a jogi képviselő kiválasztására a biztosítottak nevében, ha nagyszámú biztosított károsodik ugyanazon esemény következtében.

23 Így, mivel a csoportos kereset költsége jelentősen alacsonyabb, mint nagyszámú egyéni kereset költsége, a biztosítóintézetek megpróbálnak a csoportos károk esetében csak azzal a feltétellel fedezetet vállalni, hogy valamennyi biztosított vonatkozásában maguk a biztosítóintézetek jelöljék ki a jogi képviselőt.

24 Ezenkívül az 1995. évi ARB 6.7.3. cikke kiegészíti a jogi képviselő szabad kiválasztásának 87/344 irányelvben szereplő elvét.

25 A kérdést előterjesztő bíróságban felmerül továbbá a csoportos kár fogalma meghatározásának megfelelő szempontjaira vonatkozó kérdés. E bíróság szerint az a kikötés, amely a biztosítót feljogosítja a jogi képviselő kiválasztására, amikor „több biztosított” válik érintetté, ellentétesnek tűnik a 87/344 irányelv céljaival és követelményeivel.

26 E körülmények között az Oberster Gerichtshof úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a […] 87/344 […] irányelv 4. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes a jogvédelmi biztosító általános biztosítási feltételeiben foglalt kikötés, amely olyan károk esetén, amikor nagyszámú biztosított károsodik ugyanazon esemény (például egy befektetési szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás fizetésképtelensége) következtében, feljogosítja a biztosítót a jogi képviselő kiválasztására, és ezzel korlátozza az egyéni biztosítottak szabad ügyvédválasztáshoz való jogát (úgynevezett »csoportos kár« kikötés)?

2) Az első kérdésre adott nemleges válasz esetén: milyen feltételek mellett állapítható meg a »csoportos kár« fennállása, amely a fent hivatkozott irányelv értelmében (vagy inkább annak kiegészítéseként) lehetővé teszi, hogy a biztosított helyett a biztosító rendelkezzen a jogi képviselő kiválasztásának jogával?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

27 Az első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a jogvédelmi biztosító fenntarthatja azt a jogot, hogy az összes érintett biztosított vonatkozásában saját maga válassza ki a jogi képviselőt, ha nagyszámú biztosított károsodik ugyanazon esemény következtében.

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

28 E. Eschig, valamint az osztrák és a cseh kormány úgy vélik, hogy ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a nemzeti szabályozás olyan értelmezése, amely szerint a biztosító fenntarthatja a jogi képviselő kiválasztásának jogát, ha több biztosított károsodik ugyanazon esemény következtében.

29 Az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja általános hatállyal rendelkezik, és különleges fedezetet ír elő a jogvédelmi biztosítással rendelkező személyek javára az érdekütközés megelőzésétől vagy megszüntetésétől függetlenül. Ennélfogva megengedhetetlen az alapügyben szóban forgóhoz hasonló, teleológiai jellegű vagy a biztosítók pénzügyi érdekein alapuló korlátozás.

30 Az UNIQA és az Európai Közösségek Bizottságának véleménye ezzel ellentétes.

31 Az UNIQA és a Bizottság lényegében úgy vélik, hogy a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja a jogvédelmi biztosítással rendelkező személyek számára nem biztosít önálló jogot a jogi képviselőjük szabad kiválasztására. Ennélfogva ez a jog korlátozható, különösen amikor nagyszámú biztosított károsodik ugyanazon esemény következtében. Az UNIQA és a Bizottság az érvelésüket a 87/344 irányelv céljára és annak összefüggésére alapozzák, valamint ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdése a) pontjának, 3. cikke (2) bekezdésének és 5. cikkének ezen irányelv preambulumbekezdéseinek fényében való együttes olvasatára.

32 Így az UNIQA és a Bizottság előterjesztik, hogy a 87/344 irányelv alapvető célja a jogvédelmi biztosítással rendelkező személyek és a biztosítók közötti érdekütközések elkerülése és megszüntetése, és ebből a célból az irányelv három lehetőséget kínál a tagállamok számára. A tagállamok választhatják a 87/344 irányelv nyolcadik preambulumbekezdésében említett kötelező szakosodási rendszert, kialakíthatják

a szerződéseket a 87/344 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének megfelelően, vagy alkalmazhatják az ezen irányelv 3. cikkének (2) bekezdésében előírt valamelyik megoldást.

33 A jogi képviselő szabad kiválasztásának a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírt elve kizárólag az ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontjában előírt esetre vonatkozik.

34 A Bizottság szerint, ha az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja az irányelv 3. cikkének (2) bekezdésében előírt valamennyi megoldásra vonatkozna, akkor az első két megoldás elvesztené a jelentőségét, és azok egyszerű kiegészítő rendelkezésekké válnának, mivel mindig az ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontjában megfogalmazott megoldás valósulna meg.

35 Az UNIQA az érvelését a 87/344 irányelv tizenegyedik preambulumbekezdésének megfogalmazására is alapozza, amely a jogi képviselő szabad kiválasztásának jogát bármikor elismeri, ha érdekütközés következik be. Ebből következően meg kell állapítani, hogy a jogi képviselő szabad kiválasztásának joga érdekütközés hiányában nem létezik.

36 Az UNIQA másrészt előterjeszti, hogy az 1987-es év során, a 87/344 irányelv elfogadásának évében, a megfontolások kizárólag az egyéni károkra és azok áldozatainak védelmére irányultak, ezért ezen irányelv hatálya nem terjed ki a csoportos károkra.

37 Ezenkívül a 87/344 irányelv 5. cikkében előírt kivétel a bizonyíték arra, hogy a jogi képviselő szabad kiválasztása alóli kivételek lehetségesek és megengedettek. Az UNIQA szerint az említett cikk nem abszolút kivételnek, hanem egyszerű példának minősül. Az UNIQA ennélfogva úgy véli, hogy a csoportos károk figyelembevételének hiánya miatt

a jogvédelmi biztosítással rendelkező személyek érdekében szükség van ezen irányelv 5. cikkének analógia útján való értelmezésére.

A Bíróság válasza

38 Előzetesen emlékeztetni kell a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatára, amely szerint valamely közösségi jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem annak szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (lásd a 292/82. sz. Merck-ügyben 1983. november 17-én hozott ítélet [EBHT 1983., 3781. o.] 12. pontját; a 337/82. sz., St. Nikolaus Brennerei und Likörfabrik ügyben 1984. február 21-én hozott ítélet [EBHT 1984., I-1051. o.] 10. pontját; a C-223/98. sz. Adidas-ügyben 1999. október 14-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-7081. o.] 23. pontját; a C-191/99. sz. Kvaerner-ügyben 2001. június 14-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-4447. o.] 30. pontját, valamint a C-17/03. sz., VEMW és társai ügyben 2005. június 7-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-4983. o.] 41. pontját).

39 Ebben a tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a 87/344 irányelv preambulumából kitűnik, hogy az egyrészt a biztosítóintézetek letelepedési szabadságának megkönnyítésére irányul azon nemzeti szabályozásokból eredő korlátok megszüntetése által, amelyek megtiltják a jogvédelmi biztosítás és a más ágazatokba tartozó biztosítások halmozását, másrészt a biztosítottak érdekeinek védelmére, többek között az esetleges érdekütközések lehető legnagyobb mértékű kizárásával és a biztosítók és a biztosítottak közötti viták megoldásának lehetővé tételével.

40 Ebből a célból az említett irányelv egyrészt szervezeti és szerződési intézkedéseket, másrészt néhány sajátos fedezetet írt elő a biztosítottak javára.

41 A szervezeti és szerződési intézkedéseket illetően a 87/344 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése a biztosítók számára lehetővé teszi, hogy a kárigényeket ugyanazon

biztosítóintézeten belül különálló személyzet kezelje, vagy hogy a kárigények kezelését egy jogilag különálló biztosítóintézetre bízzák. Ezenkívül ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontja lehetővé teszi az érdekütközések kizárását azáltal, hogy a biztosítási kár bejelentése esetén a biztosított számára megadja a jogi képviselője kiválasztásának jogát.

42 A 87/344 irányelv 3. cikke (3) bekezdésének megfelelően abból kell kiindulni, hogy ezen megoldások mindegyike azonos módon biztosítja a jogvédelmi biztosítással rendelkező személyek érdekeit. Az egyes tagállamok feladata annak biztosítása, hogy a területükön székhellyel rendelkező biztosítóintézetek ezen lehetséges megoldások közül legalább egyet elfogadjanak. A tagállam azonban előírhatja ezen megoldások egyikét, vagy a biztosítóintézetek tetszésére bízhatja, hogy válasszanak a több lehetséges megoldás közül.

43 Ezenkívül a 87/344 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a jogvédelmi fedezet az egyéb biztosítási ágazatoktól elkülönített szerződés tárgyát képezi, vagy a szerződés különálló része foglalkozik vele, amely megjelöli a jogvédelmi fedezet jellegét. A tagállamok a biztosítókat arra is kötelezhetik, hogy azok tüntessék fel a jogvédelmi biztosítás vonatkozó biztosítási díját.

44 A sajátos fedezetet illetően ez az irányelv elismeri a biztosítottaknak a jogi képviselő szabad kiválasztására vonatkozó jogát a 4. cikkének a) pontja szerinti eljárásokban vagy érdekütközés bekövetkezése esetén e cikk b) pontja alapján.

45 Amint az a 87/344 irányelv 4., 6. és 7. cikkének egészéből kitűnik, az említett cikkekben a biztosítottak számára elismert jogok a biztosítottak érdekeinek széles körű védelmére irányulnak, és nem korlátozódnak azokra a helyzetekre, amelyekben érdekütközés következik be.

46 Azt is meg kell állapítani, hogy a 87/344 irányelv 3–5. cikkének megfogalmazásából, valamint ugyanezen irányelv összefüggéséből következik, hogy a jogi képviselő szabad kiválasztásának joga az e cikkekben rögzített korlátokon belül minden egyes biztosítottat általánosan és önállóan megillet.

47 Először is emlékeztetni kell tehát arra, hogy a 87/344 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése elismeri a biztosítottak jogi képviselő kiválasztására vonatkozó jogát, de az érdekütközések bekövetkezésének helyzeteit kivéve ezt a jogot a bírósági vagy közigazgatási eljárásokra korlátozza. A „valamely" szó alkalmazása, valamint az „elismeri" ige kijelentő mód jelen idejű alakja jelzik ezen szabály általános hatályát és kötelező jellegét.

48 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy ez a rendelkezés a biztosított számára biztosítandó szabadság legalacsonyabb szintjét rögzíti függetlenül attól, hogy a biztosítóintézet az ezen irányelv 3. cikkének (2) bekezdésében előírt lehetőségek közül melyiket alkalmazza.

49 Ebben a tekintetben meg kell állapítani, hogy a 87/344 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjában előírt intézkedéseknek még abban az esetben is fennmarad a hatálya, ha ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján azt a következtetést vonják le, hogy a jogvédelmi biztosítással rendelkező személy önálló joggal rendelkezik a jogi képviselőjének szabad kiválasztására.

50 A 87/344 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontjában előírt megoldás ugyanis kiterjedtebb jogokat ad a biztosítottaknak, mint ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja. Így ez utóbbi rendelkezés a jogi képviselő szabad kiválasztásának jogát csak bírósági vagy közigazgatási eljárás indítása esetén írja elő. Az említett irányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontjában előírt megoldás szerint azonban a biztosított attól kezdődően jogosult az érdekei védelmét jogi képviselőre bízni, hogy a biztosítási szerződés értelmében követelést támaszthat biztosítójával szemben, tehát bármilyen bírósági vagy közigazgatási eljárás előtt is.

51 Ezenkívül az UNIQA és a Bizottság által javasolt értelmezés következtében megszűnne a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdése a) pontjának hatálya. Ugyanis az ezen irányelv 3. cikke (2) bekezdésének c) pontjában előírt lehetőség alkalmazása esetén a jogi képviselő szabad kiválasztásának joga már bármely közigazgatási vagy bírósági eljárás előtt fennállna. Ha az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontját csak ezen első javaslat tényleges elfogadása esetén lehetne alkalmazni, akkor 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja semmilyen normatív tartalommal nem rendelkezne.

52 Másrészt a 87/344 irányelv tizenegyedik preambulumbekezdése megerősíti, hogy a bírósági vagy közigazgatási eljárás keretében a jogi képviselő szabad kiválasztásának joga nem függ az érdekütközés bekövetkezésétől.

53 Ebben a tekintetben a 87/344 irányelv említett preambulumbekezdésének német nyelvű változatában szereplő „und zwar immer" szavakat természetesen úgy is lehetne értelmezni, hogy azok a jogi képviselő szabad kiválasztásának jogát az érdekütközés bekövetkezéséhez kapcsolják. Ilyen értelmezésre azonban nem lehetne hivatkozni ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdése a) pontja megszorító olvasatának alátámasztására.

54 Először is az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a közösségi irányelvek egységes értelmezésének szükségessége kizárja azt, hogy valamely rendelkezés szövegét kétség esetén elszigetelten vizsgálják, és éppen azt követeli meg, hogy a más hivatalos nyelveken elfogadott változatok fényében értelmezzék és alkalmazzák azt (lásd ebben az értelemben a C-296/95. sz., EMU Tabac és társai ügyben 1998. április 2-án hozott ítélet [EBHT 1998., I-1605. o.] 36. pontját, a C-321/96. sz. Mecklenburg-ügyben 1998. június 17-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-3809. o.] 29. pontját, valamint a C-498/03. sz., Kingscrest Associates és Montecello ügyben 2005. május 26-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-4427. o.] 26. pontját).

55 Márpedig, amint azt a főtanácsnok az indítványának 71. pontjában hangsúlyozza, ezen különböző nyelvi változatok összehasonlításából az következik, hogy a jogi képviselő szabad kiválasztásának joga az érdekütközés bekövetkezésétől függetlenül valamennyi bírósági vagy közigazgatási eljárásban elismert.

56 Másodszor, amint arra a Bizottság rámutatott az „und zwar immer” szavaknak az UNIQA által javasolt módon való értelmezése következtében a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdése a) pontjának rendelkezései kiüresednének, mivel azok normatív tartalmát már átvette az irányelv 4. cikke (1) bekezdésnek b) pontja.

57 Harmadszor, amint azt a főtanácsnok az indítványának 73. pontjában hangsúlyozta, sem a Bizottság eredeti irányelv javaslata, sem a többi előkészítő aktus nem utal arra, hogy a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontjával a közösségi jogalkotó csak az érdekütközés megszüntetésére szolgáló kiegészítő eszközt kívánt létrehozni, és nem a jogi képviselő kiválasztásának önálló jogát.

58 Éppen ellenkezőleg, ezen irányelv keletkezése arra enged következtetni, hogy fennmaradt annak eredeti célja – jóllehet a bírósági és közigazgatási eljárásokra korlátozottan –, amely cél valamennyi jogvédelmi biztosítás esetében a jogi képviselő szabad kiválasztásának az érdekütközés bekövetkezésétől független biztosítása.

59 Negyedszer meg kell állapítani, hogy a 87/344 irányelv 5. cikke felhatalmazza a tagállamokat, hogy mentességet adjanak ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének alkalmazása alól bizonyos, a közúti járművek használatából eredő ügyekben. A jogi képviselő szabad kiválasztásának joga alóli ezen kivételt azonban megszorítóan kell értelmezni, ennélfogva az nem szolgálhat alapjául analógia útján való érvelésnek.

60 Ezenkívül az nem vitatott, hogy a közösségi jogalkotó nem írt elő eltérő rendelkezést arra az esetre vonatkozóan, ha nagyszámú biztosított károsodik ugyanazon esemény következtében.

61 Az UNIQA és a Bizottság ebben a vonatkozásban arra hivatkozik, hogy a 87/344 irányelv elfogadásának idején a csoportos kár jelensége még nem volt ismert. Ennélfogva ezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján a jogi képviselő szabad kiválasztásának joga csoportos kár esetén nem alkalmazható.

62 Ez az érvelés nem fogadható el.

63 Egyrészt ugyanis a jelentős számú személyt azonos módon érintő események jelensége nem új. Amint arra E. Eschig rámutatott, számos eset vált ismertté a 87/344 irányelv elfogadása előtt is.

64 Másrészt, még ha feltételezzük is, hogy új körülmények a tagállamok szintjén a személyek egy csoportja tagjai érdekeinek kollektív védelmére irányuló keresetek megsokszorozódását okozhatják, az ilyen körülmények a közösségi jog jelenlegi állapotában nem korlátozhatják a jogvédelmi biztosítással rendelkező személyek azon szabadságát, hogy az ilyen keresethez csatlakozzanak, és adott esetben jogi képviselőt válasszanak.

65 Végül célszerű tisztázni, hogy a 87/344 irányelvnek nem célja a tagállamok jogvédelmi biztosítási szerződéseinek teljes harmonizálása, és a közösségi jog jelenlegi állapotában szabadon meghatározhatják az említett szerződésekre alkalmazandó szabályokat.

66 A tagállamok azonban ezen a területen a közösségi jog és különösen a 87/344 irányelv 4. cikkének tiszteletben tartásával kötelesek a hatásköreiket gyakorolni.

67 Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság feladata, hogy a VersVG rendelkezéseit amennyire lehetséges a 87/344 irányelv szövegének és céljainak fényében értelmezze, figyelembe véve ez utóbbi 4. cikke (1) bekezdésének fenti értelmezését, ezen irányelv céljainak elérése és az EK 249. cikk harmadik bekezdésének való megfelelés érdekében (lásd ebben az értelemben többek között a C-397/01–C-403/01. sz., Pfeiffer és társai egyesített ügyekben 2004. október 5-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-8835. o.] 113. pontját).

68 Ebből következően az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy a jogvédelmi biztosító nem tarthatja fenn azt a jogot, hogy az összes érintett biztosított vonatkozásában saját maga válassza ki a jogi képviselőt, ha nagyszámú biztosított károsodik ugyanazon esemény következtében.

A második kérdésről

69 Az első kérdésre adott válaszra tekintettel a második kérdésre nem kell válaszolni.

A költségekről

70 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek az említett felek költségeinek kivételével nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

A jogvédelmi biztosítással kapcsolatos törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1987. június 22-i 87/344/EGK tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy a jogvédelmi biztosító nem tarthatja fenn azt a jogot, hogy az összes érintett biztosított vonatkozásában saját maga válassza ki a jogi képviselőt, ha nagyszámú biztosított károsodik ugyanazon esemény következtében.

Aláírások